

Kokousmuistio

VN/26483/2023

Kokous XI

Parlamentaarinen työryhmä kehittämään eräitä äänestämiseen ja vaaleihin liittyviä käytäntöjä

Aika 18.9.2025 klo 12.30–14.30

Paikka Mariankatu 9 (kh. Jakovara, -1 krs.). Helsinki

Työryhmän jäsenet

Timo Elo, puoluesihteerin, Kansallinen Kokoomus r.p. (pj)
Harri Vuorenpää, puoluesihteerin, Perussuomalaiset r.p.
Pekka Tuuri, järjestöpäällikkö, Suomen Sosialidemokraattinen Puolue r.p.
(Kohdasta 4)
~~Antti Siika-aho, puoluesihteerin, Suomen Keskusta r.p.~~
~~Anna Moring, puoluesihteerin, Vihreä liitto r.p.~~
Anna Mäkipää, puoluesihteerin, Vasemmistoliitto r.p.
Fredrik Guseff, puoluesihteerin, Svenska folkpartiet i Finland r.p.
Mikko Rekimies, puoluesihteerin, Suomen Kristillisdemokraatit r.p.
Petteri Redsven, puoluesihteerin, Liike Nyt r.p.

Pysyvät asiantuntijat

~~Niklas Wilhelmsson, yksikön päällikkö, oikeusministeriö~~
~~Sanna Ahonen, erityisasiantuntija, sosiaali- ja terveysministeriö~~
Mervi Kuittinen, hallitusneuvos, valtiovarainministeriö (Kohdasta 6)
Niina Kilpelä, yliarkkitehti, ympäristöministeriö (poistui kohdassa 8)
Juha Myllymäki, lakiasianjohtaja, Suomen Kuntaliitto

Kutsutut asiantuntijat

Suvi Savolainen, neuvotteleva virkamies, valtiovarainministeriö
Elina Rissanen, erityisasiantuntija, oikeusministeriö

Sihteerit

Tuomas Rekola, asiantuntija, oikeusministeriö
Laura Nurminen, erityisasiantuntija, oikeusministeriö

Postiosoite

Postadress

Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Valtioneuvosto
Finland

Käyntiosoite

Besöksadress

Eteläesplanadi 10
00130 Helsinki
Finland

Puhelin

Telefon

0295 16001
Internat.
+358 295 16001

Faksi

Fax

09 160 67730
Internat.
+358 9 160 67730

S-posti, internet

E-post, internet

kirjaamo.om@gov.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

Esityslista

1 Kokouksen avaus ja läsnäolijoiden toteaminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 12.30 ja todettiin kokouksen läsnäolijat.

2 Esityslistan hyväksyminen

Hyväksyttiin kokouksen esityslista.

3 Edellisen kokouksen muistion hyväksyminen

Hyväksyttiin edellisen kokouksen muistio (esityslistan liite 1).

4 Työryhmän työskentelyaikataulu vuonna 2025

Työryhmän sihteeri alusti työryhmälle etukäteen lähetetystä työsuunnitelmaluonnoksesta loppuvuodelle 2025 (esityslistan liite 2). Todettiin, että ehdotus kokouksista kerran kuukaudessa olisi sopiva. Seuraava kokous sovittiin pidettäväksi 22.10 klo 12. Marraskuun kokous sovittiin pidettäväksi 28.11. klo 9 ja joulukuun kokous 16.12. klo 13. Työryhmän sihteeristö lähettää kutsut sovituille kokousajoille.

Todettiin, että työryhmälle asettamispäätöksessä annettu, hallitusohjelman mukainen tehtävä vuoropuhelun aloittamisesta puolueiden, rahoituslaitosten ja valvovien viranomaisten kanssa liittyen ehdokkaiden ja poliittisten yhdistysten lainmukaiseen, tarkoituksenmukaiseen ja selkeään vaaleihin sekä poliittiseen toimintaan liittyvään tilinpitoon on täytetty.

Guseff ehdotti, että mikäli jatkossa nousee esiin teemoja, jotka haluttaisiin nostaa esiin, on asiaan mahdollista palata vielä työryhmän loppukaudella. Tuuri totesi, että kysymys pankkipalveluin korkeista hinnoista on haasteellinen jäsenjärjestöille. Guseff ehdotti, että VTV, Verohallinto ja Poliisihallitus tekisivät ehdotuksen, miten asia olisi tarkoitus hoitaa ohjeistuksen osalta. Tuuri ehdotti, että ongelmat kirjattaisiin ylös ja tiedusteltaisiin edunvalvontajärjestöiltä ehdotuksia ongelmien ratkaisuihin. Rekimies muistutti, että samat haasteet koskevat puolueiden jäsenjärjestöjen lisäksi kaikkia pieniä yhdistystoimijoita. Guseff ehdotti toteutettavaksi erillistä keskustelua aiheesta.

Puheenjohtaja veti keskustelun yhteen toteamalla, että vuoropuhelun jatkamiselle vielä työryhmän puitteissa näyttää olevan tarvetta.

Alue- ja kuntavaalien käsittelyn osalta Tuuri ehdotti, että niiden järjestelyistä voitaisiin järjestää erillinen tilaisuus, jossa olisi läsnä muun muassa oikeusministeriön vaalijohtaja. Lisäksi todettiin, että työryhmän toiveena olisi saada keskustelua varten mahdollisuuksien mukaan Tilastokeskukselta tietoa äänestämättä jättäneiden taustamuuttujista. Päätettiin, että työryhmän jäsenistö voidaan kutsua keskustelutilaisuuteen toimikauden jälkeenkin. Tämän lisäksi oikeusministeriön tilaamien ulkopuolisten selvitysten laatijat saattavat olla yhteydessä puolueisiin selvitystyössään.

5 Vaali- ja puoluerahoitusta koskevat asiakohdat loppuraportissa

Työryhmän sihteeri alusti vaali- ja puoluerahoitusta koskevista loppuraporttikirjauksista luonnoksesta (liite 3). Työryhmän puheenjohtaja totesi kirjausluonnoksen olevan työryhmän aikaisemman keskusteleman tahtotilan mukainen.

Työryhmä keskusteli vaalirahoituslain (273/2009) 4 §:n 4 momenttiin liittyvästä sääntelystä. Guseff piti asiassa ongelmallisena ehdokkaan kannalta, että miten ehdokas voi tietää saadessaan rahoitusta puolueelta, että puolue olisi toiminut väärin myöntäessään rahaa, mikäli kyseessä on valtion puolueelle antama rahoitus. Elo huomautti, että kysymys on aiheellinen erityisesti presidentinvaalin osalta. Mäkipää muistutti, että puolueille on oltava vastuu puoluetuen saajina tuen käytöstä. Elo huomautti, että puolueen valvontavelvollisuus rahan käytöstä hankaloituu tilanteessa, jossa puolue antaa tukea puolueyhdistykselle, joka edelleen rahoittaisi ehdokasta. Tuuri nosti esiin haasteen ehdokkaan kannalta, jossa ehdokkaan tehtäväksi jäisi varmistaa puolueelta tulevan rahoituksen tausta.

Keskustelun jälkeen työryhmän puheenjohtaja totesi liitteen 3 kirjausluonnoksen olevan työryhmän aikaisemman keskusteleman tahtotilan mukainen myös tämän kirjauksen osalta.

Kutsuttu asiantuntija Elina Rissanen (OM) alusti samassa asiakohdassa vastauksesta kirjalliseen kysymykseen koskien hallituksen mahdollisia toimia vaalirahoituslain aukkojen paikkaamiseksi.

Vuorenpää kysyi, että mikäli palautusvelvollisuus on ainoa sanktio, onko kyseessä käytännössä koroton laina. Tuuri piti oikeasuuntaisena ratkaisuna rahan palauttamista. Tuuri nosti esiin, että asian julkitulo mediassa ei välttämättä toimi nykyisellään sanktiona. Myllymäki ehdotti, että koska kysymys liittyy valtionyhtiöiden toimintaan, yksi toimintatapa olisi, että työryhmä viestittäisi asiasta omistajaohjausosastolle joka vastaa valtionyhtiöiden omistajaohjauksesta. Guseff piti asiasta muistuttamista hyvänä ehdotuksena. Todettiin, että työryhmän sihteeristö ottaa omistajaohjaukselle lähetettävän viestin valmisteluun.

6 Eduskunnan oikeusasiamiehen aloite laitosäänestystä ja vaalitoimikuntia koskien

Eduskunnan oikeusasiamies on esittänyt oikeusministeriön harkittavaksi laitosäänestyksen vaalitoimikuntien korvaamista ennakkoäänestyksen vaalitoimitsijoilla. Työryhmän sihteeri alusti aiheesta (esityslistan liite 4).

Tuuri muistutti, että vaalitoimikunnat toimivat virkavastuulla. Tuurin näkemyksen mukaan nykytilan muuttaminen siihen suuntaan, että vaalitoimikuntien tilalla olisi rekrytoidut toimitsijat ei olisi suosiollinen. Guseff piti periaatteellisena vahvuutena rakennetta, jossa kansalaisyhteiskunnan toimijat osallistuvat vaalien toimittamiseen, mutta tunnisti, että käytännössä toimikuntien asettamisessa on kuitenkin haasteita. Mäkipää esitti näkemyksensä, että muutokselle tulisi olla korkea kynnyks. Lisäksi Mäkipää peräänkuulutti puolueiden roolia vaalitoimikuntien jäsenten nimeämisten ehdotusten tekemisessä. Puheenjohtaja nosti esiin, että joissain kunnissa olisi ollut haasteita noudattaa vaalilain säännöstä asettaa vaalitoimikuntiin eri puolueiden asettamia jäseniä.

Puheenjohtaja esitti yhteenvedon käydystä keskustelusta, että työryhmän näkemyksen mukaan ehdotus on ymmärrettävä pragmaattisesti, mutta demokratian toimintaperusteiden varmistamisen kannalta kynnyksen muutokselle tulisi olla korkea.

7 Kuntien normituksen keventäminen

Valtiovarainministeriöllä on käynnissä hallitusohjelman mukainen kuntien normituksen keventämisohjelma. Hallitusneuvos Mervi Kuittinen ja neuvotteleva virkamies Suvi Savolainen alustivat aiheesta (liite 5).

Ensimmäisen työryhmälle esitetyn ehdotuksen mukaan kunnat, joiden asukasluku on 5 001 – 20 000 jaettaisiin jatkossa kahteen eri ryhmään valtuuston minimikoon mukaan siten, että 5 001 – 10 000 asukkaan kunnissa valtuuston minimikoko olisi 13 ja 10 001- 20 000 asukkaan kunnissa minimikoko olisi esimerkiksi 23 VM:n näkemyksen mukaan tehty ehdotus antaisi kunnille enemmän joustonvaraa. Mikäli asia etenesi valmisteluun, lukuja olisi vielä mahdollisuus täsmentää.

Tuuri nosti esiin, että esitetty muutos valtuustojen koon pienentämisestä kasvattaisi äänikynnystä pienissä kunnissa niin että valtuustojen puoluerakenne mahdollisesti yksipuolistuisi. Rekemies jakoi Tuurin näkemyksen äänikynnyksen nousun ongelmallisuudesta ja muistutti, että parlamentaarisessa vaalialuetyöryhmässä on vastikään pyritty löytämään ratkaisua korkeisiin äänikynnyksiin eduskuntavaaleissa. Myöskään Mäkipää ei kannattanut ehdotusta, koska se heikentäisi moniäänisyyden ja demokratian toteutumista pienempien kuntien päätöksenteossa. Guseff muistutti, että demokratiasta tulee ja saa tulla kustannuksia. Vuorenpää yhtyi esitettyihin näkökohtiin. Puheenjohtaja veti keskustelun yhteen toteamalla, että se ei saanut kannatusta työryhmässä.

Toisessa ehdotuksessa oli kyse siitä, että kuntien yhtymäkokouksen edustaja valittaisiin koko toimikaudeksi. Nykyisin yhtymäkokoukseen kunta valitsee edustajan kutakin kokousta varten.

Kuntayhtymistä käydyssä keskustelussa Guseff totesi, että ei pidä ongelmaa erityisen merkittävänä. Tuuri muistutti käytännön näkökulmasta, että kokoukseen on syytä valita edustajaksi aina henkilö, jonka tiedetään pääsevän kokoukseen. Tuuri näki ehdotuksen hyödyt vähäisiksi.

Myllymäki muistutti, että voimassaolevan kirjauksen yhtenä lähtökohtana on ollut mahdollisuus valita kokouksen edustaja kunkin kokouksen agendan mukaisesti. Myllymäki näki, että nykyisessä mallissa voi olla omat haasteensa, mutta vastaavasti ongelmia olisi myös tehdyssä norminpurkuehdotuksessa.

Yhteenvetona todettiin, että keskustelussa painottui omistajaohjauksen tärkeys ja se, että omistajaohjauksen periaate toteutuu paremmin kun edustaja valitaan kokoukskohtaisesti.

8**Muut asiat**

Työryhmän sihteeristö kertoi asiakohdassa, että sähköiselle palvelulle ehdokkaiden asettamiseksi ei ole toistaiseksi saatu rahoitusta, joten palvelua ei voitane toteuttaa tällä hallituskaudella. Guseff piti ongelmallisena ettei hanke toteudu. Tuuri nosti esiin ratkaisun, että Edita valtionyhtiönä toteuttaisi palvelun. Rekimies muistutti, että puolueiden kannalta haastavimmat vaalit ovat alue- ja kuntavaalit. Mäkipää piti hallitusohjelmakirjausta kannatettavana ja valitettavana, mikäli hankkeelle ei löydy rahoitusta.

9**Kokouksen päättäminen**

Puheenjohtaja päätti kokouksen 14.14.

JAKELU Työryhmän puheenjohtaja, jäsenet, pysyvät asiantuntijat ja kutsutut asiantuntijat